

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 225/09-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. júna 2009 predbežne prerokoval sťažnosť V. O., t. č. vo výkone trestu, vo veci namietaného porušenia čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 41 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Ústavom na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica-Kráľová pod sp. zn. ÚVTOS-4-171/21-08, Ústavom na výkon väzby a Ústavom na výkon trestu odňatia slobody Ružomberok pod sp. zn. ÚVV a ÚVTOS 3-157/21-09 a Generálnym riaditeľstvom Zboru väzenskej a justičnej stráže Bratislava pod sp. zn. GRZVJS-4-783/21-2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. O. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. apríla 2009 doručená sťažnosť V. O., t. č. vo výkone trestu (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 41 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 1, čl. 6 ods. 1

a čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Ústavom na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica-Kráľová (ďalej len „ústav Banská Bystrica“) pod sp. zn. ÚVTOS-4-171/21-08, Ústavom na výkon väzby a Ústavom na výkon trestu odňatia slobody Ružomberok (ďalej len „ústav Ružomberok“) pod sp. zn. ÚVV a ÚVTOS 3-157/21-09 a Generálnym riaditeľstvom Zboru väzenskej a justičnej stráže Bratislava (ďalej len „generálne riaditeľstvo“) pod sp. zn. GRZVJS-4-783/21-2008. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 23. apríla 2009.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ od svojho príchodu do ústavu Banská Bystrica 8. apríla 2008, kde vykonáva trest odňatia slobody, sa zákonom predpísaným postupom dožaduje svojho preradenia do niektorého iného ústavu na výkon trestu, ktorý by bol bližšie k miestu jeho trvalého bydliska v R. Dôvodom uvedenej žiadosti sú slabé sociálne pomery a zlý zdravotný stav jeho rodiny (rodičov, sestry a priateľky). Rodinní príslušníci si vzhľadom na svoje nízke príjmy a zdravotný stav nemôžu dovoliť cestovať za sťažovateľom až do B. Preto s nimi udržiava iba pravidelný písomný kontakt, ktorý však nemôže nahradiť osobný kontakt pri návšteve. Takýto kontakt nemá už od 8. apríla 2008. Ako vhodné miesto výkonu trestu prichádza do úvahy ústav Ružomberok, v ktorom existuje diferenčná skupina so stredným stupňom stráženia, ktorá zodpovedá zaradeniu sťažovateľa v zmysle právoplatného odsudzujúceho rozsudku, ktorým mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní osemdesiat mesiacov. Jeho žiadosti sú odmietané bez relevantných dôvodov. Ide o účelové, vyhýbavé a podstatou veci sa nezaoberajúce stanoviská. Sťažovateľ je presvedčený, že jeho žiadosti sú vopred odsúdené na neúspech, teda ešte pred reálnym relevantným preskúmaním veci a jej podstaty. Pritom zákon preferuje, aby odsúdený vykonával trest odňatia slobody čo možno najbližšie k svojej rodine. Je to tak preto, že trest má postihovať páchatel'a, a nie jeho rodinu.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených práv zo strany ústavu Banská Bystrica, ústavu Ružomberok a generálneho riaditeľstva s tým, aby sa týmto subjektom zakázalo pokračovať v porušovaní označených práv, a vyhovel žiadosti sťažovateľa o jeho preradenie z vážnych rodinných dôvodov. Požaduje aj

priznanie náhrady za nemajetkovú ujmu, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia. Napokon žiada aj o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

Z prípisu ústavu Banská Bystrica sp. zn. ÚVTOS-4-171/21-08 z 10. decembra 2008 vyplýva, že sa žiadosť sťažovateľa o premiestnenie do ústavu s rovnakým stupňom stráženia zamietla pre nesúhlas riaditeľa ústavu Ružomberok.

Z prípisu ústavu Ružomberok sp. zn. ÚVV a ÚVTOS 3-157/21-09 z 8. apríla 2009 vyplýva, že trvá na predchádzajúcom nesúhlasnom stanovisku k premiestneniu sťažovateľa do ústavu Ružomberok z dôvodu, že nedošlo k dohode riaditeľov ústavu Ružomberok a ústavu Banská Bystrica.

Z prípisu generálneho riaditeľstva sp. zn. GRZVJS-4-783/21-2008 zo 14. januára 2009 vyplýva, že v ústave Ružomberok prebiehajú rekonštrukčné práce a žiadni odsúdení sa tam nepremiestňujú. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť, ako aj s prihliadnutím na to, že v ústave Banská Bystrica sú pre sťažovateľa vytvorené vhodné podmienky na plnenie účelu výkonu trestu odňatia slobody, riaditeľ ústavu Banská Bystrica žiadosť sťažovateľa o premiestnenie zamietol. Rozhodnutím o zamietnutí žiadosti postupoval v súlade s § 8 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody (ďalej len „vyhláška“), keďže uvedené ustanovenie definuje, že rozhodnúť o takejto žiadosti je v kompetencii riaditeľa ústavu. V súlade s ustanovením § 8 ods. 4 vyhlášky možno opakovane požiadať riaditeľa ústavu o premiestnenie najskôr po uplynutí šiestich mesiacov od rozhodnutia o zamietnutí žiadosti. Z uvedeného ustanovenia, ako aj z ustanovenia § 10 ods. 4 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone trestu“) je zrejmé, že ďalšiu žiadosť treba podať riaditeľovi ústavu Banská Bystrica, a nie Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa názoru ústavného súdu nie je v jeho právomoci o merite podanej sťažnosti konať a rozhodnúť.

Ako to vyplýva z citovaného ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, ak poskytovanie tejto ochrany nie je v právomoci všeobecných súdov. V danom prípade z dôvodov uvedených ďalej právomoc poskytnúť ochranu označeným základným právam sťažovateľa vyplývajúcim z ústavy a dohovoru prináleží všeobecným súdom v rámci správneho súdnictva, čím je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa § 244 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku v správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

Podľa § 247 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých fyzická alebo právnická osoba tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu, a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu.

Podľa § 248 Občianskeho súdneho poriadku sudy nepreskúmajú

a) rozhodnutia správnych orgánov predbežnej povahy a procesné rozhodnutia týkajúce sa vedenia konania,

b) rozhodnutia, ktorých vydanie závisí výlučne od posúdenia zdravotného stavu osôb alebo technického stavu vecí, ak samy osebe neznamenajú právnu prekážku výkonu povolania, zamestnania alebo podnikateľskej alebo inej hospodárskej činnosti,

c) rozhodnutia o nepriznaní alebo odňatí odbornej spôsobilosti právnickým osobám alebo fyzickým osobám, ak samy osebe neznamenajú právnu prekážku výkonu povolania alebo zamestnania,

d) rozhodnutia správnych orgánov, ktorých preskúmanie vylučujú osobitné zákony.

Sťažovateľ sa s poukazom na uchovanie svojho rodinného, resp. súkromného života domáha svojho preloženia do ústavu Ružomberok, keďže tento sa nachádza najbližšie k miestu, kde žijú jeho rodinní príslušníci, resp. osoby blízke. Tvrdí pritom, že v rozpore s jeho základným právom na súkromie, resp. na rodinný život príslušné orgány verejnej správy jeho požiadavku neakceptujú.

Z ustanovenia § 10 ods. 3 písm. b) a c) zákona o výkone trestu je zrejmé, že odsúdený sa premiestni na výkon trestu do iného ústavu *inter alia* aj vtedy, ak generálne riaditeľstvo kladne rozhodne o návrhu riaditeľa ústavu na premiestnenie odsúdeného

s cieľom prehliť plnenie účelu výkonu trestu, ako aj v prípade, ak generálne riaditeľstvo tak rozhodne z iných dôvodov.

Z ustanovenia § 8 vyhlášky vyplýva, že za premiestnenie odsúdeného sa považuje jeho presun medzi jednotlivými ústavmi podľa § 10 zákona o výkone trestu, pričom rozhodnutie o premiestnení odsúdeného do iného ústavu [okrem prípadu uvedeného v § 10 ods. 1 písm. a) zákona o výkone trestu] vydáva generálne riaditeľstvo. O žiadosti odsúdeného o premiestnenie do ústavu s rovnakým stupňom stráženia rozhoduje riaditeľ ústavu, v ktorom odsúdený vykonáva trest. Ak riaditeľ ústavu žiadosť posúdi ako opodstatnenú, spracuje návrh na premiestnenie odsúdeného, ktorý odstúpi na rozhodnutie generálnemu riaditeľstvu, inak žiadosť zamietne.

Podľa § 18 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) prokurátor dozerá na to, aby v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, disciplinárne tresty vojakov, ochranné liečenie, ochranná výchova, ústavné liečenie alebo ústavná výchova na základe rozhodnutia súdu, ako aj v celách policajného zaistenia, boli držané osoby len na základe rozhodnutia súdu alebo iného oprávneného štátneho orgánu o pozbavení alebo obmedzení osobnej slobody a aby sa v týchto miestach dodržiavali zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy.

Podľa § 18 ods. 2 písm. c) zákona o prokuratúre prokurátor je povinný písomným príkazom zrušiť(...) vykonávanie rozhodnutia, príkazu alebo opatrenia orgánov vykonávajúcich správu miest uvedených v odseku 1 alebo ich nadriadeného orgánu, ak sú v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom.

Z citovanej právnej úpravy vo všeobecnej rovine vyplýva, že rozhodnutia a postupy orgánov verejnej správy sú zásadne preskúmateľné v rámci správneho súdnictva. Ak ide o právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy (po využití riadnych opravných prostriedkov, resp. v prípadoch, keď riadny opravný prostriedok prípustný nie je), postupuje sa podľa piatej časti druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku (rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov podľa § 247 a nasl. Občianskeho

súdneho poriadku). K súdnej preskúmateľnosti takýchto rozhodnutí sa nevyžaduje, aby osobitné zákony výslovne zakotvovali možnosť súdneho prieskumu. Súdny prieskum v týchto prípadoch je vylúčený iba z dôvodov taxatívne uvedených v ustanovení § 248 Občianskeho súdneho poriadku (metódou negatívnej enumerácie). Vzhľadom na citovaný čl. 46 ods. 2 ústavy ústavne konformné posudzovanie prípustnosti súdneho prieskumu rozhodnutí orgánov verejnej správy si vyžaduje, aby zo súdneho prieskumu neboli vylúčené také rozhodnutia orgánov verejnej správy, ktoré sa týkajú základných práv a slobôd.

V súdenom prípade sa sťažovateľ domáha premiestnenia do iného ústavu s poukazom najmä na ochranu svojho rodinného života, resp. súkromia (čl. 41 ods. 1 prvá veta ústavy, resp. čl. 8 ods. 1 dohovoru), teda s poukazom na základné práva vyplývajúce z ústavy, resp. dohovoru. Argumentuje tým, že nevyhovenie jeho požiadavke znamená zásah do jeho rodinného života v miere neprimeranej, ktorá preyšuje tie nevyhnutné obmedzenia rodinného života, ktoré so sebou prináša pobyt odsúdenej osoby vo výkone trestu.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu možno vyvodit', že pobyt vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo väzbe znamená objektívne prerušenie rodinného života, ktoré môže zakladať za určitých okolností porušenie čl. 8 dohovoru (X. a Y. proti Švajčiarsku z 3. októbra 1978, *Quinas proti Francúzsku* z roku 1990, *Marincola a Sestito proti Taliansku* z roku 1999).

Možno urobiť predbežný záver, že rozhodovanie o premiestnení odsúdeného na výkon trestu do iného ústavu na základe žiadosti odsúdeného treba považovať za rozhodnutie orgánu verejnej správy v zmysle § 247 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Ak sa odsúdený domáha premiestnenia s poukazom na ochranu vlastného rodinného života, potom je zároveň nepochybné aj to, že rozhodnutie sa týka základného práva. Takéto rozhodnutie v žiadnom prípade nevykazuje znaky rozhodnutí uvedených v ustanovení § 248 Občianskeho súdneho poriadku.

Vzhľadom na všetky už uvedené úvahy má sťažovateľ možnosť postupom podľa piatej časti druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku domáhať sa na vecne a miestne príslušnom všeobecnom súde ochrany označených práv podľa ústavy a dohovoru. Musí pritom samozrejme postupovať v zmysle procesných podmienok vyplývajúcich z príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Pokiaľ mu už uplynula zákonná dvojmesačná lehota na podanie žaloby príslušnému všeobecnému súdu, potom musí vyčkať na novú možnosť požiadať o preloženie (po uplynutí šiestich mesiacov) a v prípade neúspechu takejto žiadosti podať žalobu v rámci správneho súdnictva.

Treba tiež uviesť, že v danej veci prichádza do úvahy aj postup vyplývajúci z ustanovenia § 18 ods. 1 zákona o prokuratúre. Prokurátor totiž dozerá *inter alia* na to, aby sa v miestach, kde sa vykonáva trest odňatia slobody, dodržiavali zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy, pričom podľa § 18 ods. 2 písm. c) prichádza do úvahy povinnosť prokurátora svojím príkazom zrušiť také rozhodnutie, ktoré je v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom. Je teda na základe uvedeného možné podať prokurátorovi podnet na takéto konanie.

Ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že postup podľa zákona o prokuratúre nemožno považovať za realizáciu základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 2 ústavy, ale za realizáciu základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2009